Viviana Milivoievici, *Secvenţe culturale din Banat. Studii şi cercetări*, Prefaţă de Thede Kahl, Postfaţă de Vasile Man, Arad, Editura Gutenberg Univers, 2019, 285 p., ISBN 978-606-675-197-1

Dumitru MIHĂILESCU

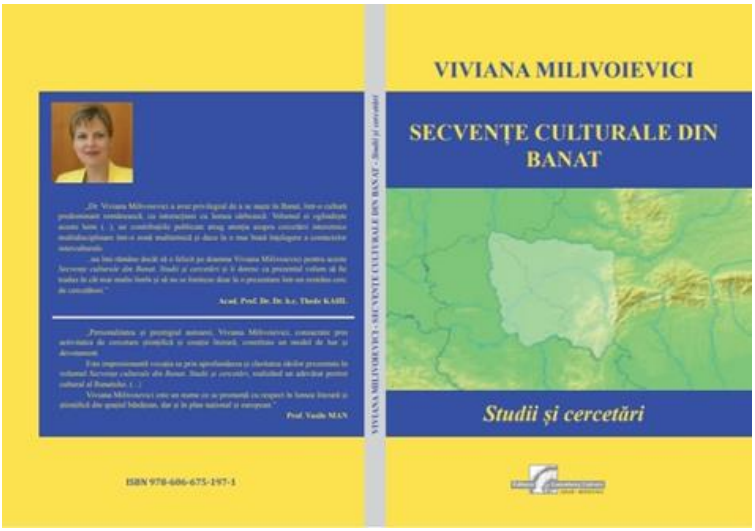

Doamna Viviana Milivoievici este un cercetător ştiinţific şi un literat cu un statut remarcabil. Este membru în cadrul Societăţii Enciclopedice a Banatului din Timişoara; membru în cadrul Centrului European de Studii şi Aplicaţii Interdisciplinare; director-adjunct, referent în Consiliul ştiinţific şi evaluator ştiinţific de articole la revista „Studii de ştiinţă şi cultură”, Universitatea de Vest „Vasile Goldiş”, Arad; redactor-şef adjunct la revista „Regatul cuvântului” şi redactor principal, şef departament critică literară la revista de cultură şi spiritualitate universală „Sfera eonică”, Craiova; membru în colectivul de redacţie al revistei „Vatră nouă” – „Iconostas”, Giarmata Vii, jud. Timiş; membru în board-ul internaţional al revistei „Logos”, Serbia; membru în Asociaţia Română de Istorie a Presei (ARIP); membru în Asociaţia Bibliotecarilor din România (ABR); membru în Asociaţia Publiciştilor Presei Rurale din Banat; colaborator cu articole pentru *Enciclopedia Banatului*, volumul I, *Literatura*, ediţia a II-a, 2016. A participat la numeroase manifestări culturale şi ştiinţifice cu caracter naţional şi internaţional, desfăşurate în ţară şi în străinătate. Domeniile sale de interes sunt istoria şi critica literară, interculturalitatea şi multiculturalitatea.

Cartea de faţă, *Secvenţe culturale din Banat. Studii şi cercetări*, cu o *Prefaţă* de acad. prof. dr. Thede Kahl, de la Universitatea „Friedrich Schiller” din Jena şi o *Postfaţă* de prof. Vasile Man, cuprinde comunicări susţinute în cadrul unor manifestări ştiinţifice, precum şi alte lucrări sau recenzii publicate în reviste de specialitate.

Studiile din acest interesant volum fac referire la *Oameni şi locuri din Banat*, dacă ne referim la primul capitol, la *istoria presei bănăţene*, dacă ne referim la cel de al doilea capitol, sau la *românii din Voivodina şi cărţile lor*, dacă ne referim la cel de al treilea capitol. Ultima secţiune a cărţii are un titlu sugestiv, *Cărţi necesare*. Ceea ce conferă unitate acestei cărţi este faptul că se referă la Banatul istoric, care, după cum subliniază Acad. prof. dr. dr. h. c. Thede Kahl, în *Prefaţă* „constituie până astăzi un punct veritabil de interes şi cucereşte cercetătorul prin diversitatea populaţiei sale. În prezent, când spunem Banat, prea puţini se referă la Banatul istoric, ci, mai degrabă, la judeţele Timiş, Arad, Caraş-Severin şi Hunedoara, din vestul României. În afară de lumea ştiinţifică, numai rareori se face referire la Banatul istoric, deoarece unitatea istorică transfrontalieră aparţine trecutului. Partea de vest, Banatul sârbesc, a lăsat loc unei alte percepţii spaţiale – Voivodina – şi puţini sunt cei ce conştientizează faptul că cele două zone (Voivodina şi Banat) se suprapun şi, de fapt, este vorba de aşa-numitele «spaţii în mişcare».” (p. 7)

Primul capitol, *Oameni şi locuri din Banat* – include studii care fac referire la Eugen Todoran, Sever Bocu, Sorin Titel, Petre Stoica; *Românii din Voivodina, păstrători ai identităţii*

naționale; *Biblioteca Academiei Române, Filiala Timișoara – promotor al culturii, cercetării și educației*.

Un consistent studiu (34 pagini) consacră autoarea profesorului Eugen Todoran, personalitate marcantă în spațiul cultural bănățean, întemeietor de școală filologică și bibliotecă universitară. Analizând publicistica profesorului timișorean, autoarea subliniază faptul că Titu Maiorescu și Mihai Eminescu au beneficiat de o atenție deosebită, dedicându-le multe studii și cercetări caracterizate prin minuțiozitate, erudiție și acribie, care se regăsesc reluate, dezvoltate și adăugite în volumele consacrate acestor autori. „Eugen Todoran a fost un strălucit profesor, un om cu o vastă cultură, concretizată în textele sale transmise posterității, a fost un remarcabil întemeietor de școală, vocație ce poate fi recunoscută în activitatea numeroșilor elevi, care aparțin școlii timișorene de istorie și critică literară." (p. 41)

Următorul studiu este consacrat omului, ziaristului și politicianului Sever Bocu, figură reprezentativă în spațiul geografic al Banatului. Autoarea evidențiază faptul că Sever Bocu a fost o personalitate permanent conectată la evenimentele frământate ale istoriei, fie în calitate de deputat, fie în cea de guvernator al județului Timiș, fie în cea de gazetar („Tribuna poporului", „România Mare", „Voința Banatului", „Vestul"). În ianuarie 1920, participând la Conferința de Pace de la Paris, a depus eforturi mari pentru a-și apăra poziția sa fermă în problema Banatului.

Studiul *Sorin Titel și pasiunea lecturii* are în vedere volumul de eseuri al poetului și eseistului bănățean, publicate sub titlul *Pasiunea lecturii* (1976), eseuri bine scrise și „cu disocieri fine", cum s-a semnalat la momentul apariției. Autoarea studiului remarcă faptul că pe autorul bănățean îl interesează legătura dintre creator și opera sa, dintre scriitor și cititor. Îl interesează scriitorii care „au suflet", iar preferința sa este pentru opera care „are inimă'". Din analiza părerilor lui Sorin Titel rezultă „că menirea scriitorului este aceea de a lumina pe cât posibil mințile cititorilor dornici de cunoaștere, stabilind cu aceștia o relație de complicitate (...) soarta scriitorului fiind aceea de a crea necontenit universuri fascinante pentru viitorii săi lectori, pentru ca aceștia să poată deveni un public pasionat de lectură." (p. 63)

Petre Stoica – prietenii pe tărâmul literaturii este un studiu interesant, referitor la poetul și traducătorul cu cea mai mare longevitate literară, care în 1994 a părăsit Bucureștiul și s-a stabilit la Jimbolia unde a înființat un muzeu unic în România, Muzeul Presei „Sever Bocu". A avut numeroși prieteni literari, din generația sa sau chiar din cea a înaintașilor săi. Viviana Milivoievici se referă la memoriile poetului cuprinse în volumele *Amintirile unui fost corector*, *Caligrafie și culori*, *Viața mea la țară* și *Însemnările cultivatorului de mărar*. În aceste texte se conturează portrete ale unor profesori care i-au marcat studența (Tudor Vianu), sau ale unor scriitori importanți din perioada inter și postbelică (M. Sadoveanu, Ion Vinea, Adrian Maniu, Marin Preda, Nichita Stănescu, Anghel Dumbrăveanu etc.). „Atât memorialistica, dar și fragmentele de jurnal, constituie un reper în biografia spirituală a lui Petre Stoica. Ne ajută, în egală măsură, să-l înțelegem pe omul și pe scriitorul Petre Stoica." (p. 71)

Ideea care se desprinde din lectura acestor studii este că, ceea ce le-a asigurat locul în prim-planul culturii noastre contemporane este opera lor. Imaginea omului se va estompa, probabil, odată ce aceia care i-au cunoscut nemijlocit se vor împuțina. Cărțile, însă, vor rămâne și vor continua să exercite influența benefică asupra posterității.

Considerații interesante face autoarea în legătură cu românii din Voivodina care, de-a lungul timpului, au depus un efort permanent de păstrare a limbii materne, a tradițiilor și obiceiurilor, a credințelor și valorilor, a identității naționale, prin mijloace, mai ales, spirituale și culturale.

În capitolul al doilea al cărții, *Câteva repere din istoria presei bănățene*, cercetătoarea urmărește modul în care s-a reflectat Marea Unire în presa bănățeană, în ziarul „Românul" din Arad sau în publicistica lui Vasile Goldiș, prezentând detaliat problematica și trăsăturile definitorii ale revistei lunare „Banatul literar".

Presa academică din spațiul cultural bănățean a fost marcată de apariția „Analelor Universității din Timișoara". Autoarea face o prezentare a volumelor din seria Științe filologice din

perioada 1963-2015, prezentând redactorii care s-au succedat de-a lungul timpului și comitetele de redacție. O atenție specială acordă autoarea „Revistei de Studii Banatice", a Institutului de Studii Banatice „Titu Maiorescu" a Filialei Timișoara a Academiei Române, care este „o adevărată carte de vizită și reflectă activitatea științifică și editorială a cercetătorilor institutului." (p. 149)

La capitolul dedicat presei academice este menționată și revista „Studii de Știință și Cultură", o revistă europeană de filologie a cărei tematică se încadrează patrimoniului și identității culturale, susținând, în același timp, prin activitatea editorială, comunitatea românească din Serbia și Ungaria.

Capitolul rezervat presei bănățene se încheie cu prezentarea revistelor „*Vatră nouă"* – „Iconostas", „o emblemă spirituală a comunității din Giarmata Vii" și „Naša reč" („Cuvântul nostru") – săptămânal al Uniunii Sârbilor din România.

Cronici culturale, al treilea capitol al cărții, subintitulat *Românii din Voivodina și cărțile lor*, ne prezintă recenzii ale cărților despre românii din Voivodina, semnate de Costa Roșu, Mircea Măran, Rodica Almăjan, Tatiana Draghicevici, Sima Petrovici etc.

În ultimul capitol, *Cărți necesare*, sunt prezentate cronici și recenzii ale unor lucrări importante scrise de autori bănățeni: Ion Pachia-Tatomirescu, Angelica Herac, Adela Lungu-Schindler, Ivo Muncian, Ștefan Gencărău, Vasile Man, Andrei Nistoran, Cornel Petroman, Crișu Dascălu, Slavomir Gvozdenović. Lucrarea se încheie cu capitolul *Referințe bibliografice* (p. 241-249), *Indice de nume, Indice de ziare și reviste* și un interviu consemnat de Ljubinka Perinac Stankov și apărut în publicația sârbă „Naša reč".

Surprinde plăcut, în întreaga lucrare, exemplaritatea argumentării, accesibilitatea comunicării, varietatea informației. Prin tonul riguros științific al expunerii și prin volubilitatea comunicării, această documentată carte prezintă o contribuție remarcabilă la cunoașterea vieții culturale, literare și publicistice a Banatului istoric, autoarea realizând, după cum afirmă prof. Vasile Man, în *Postfață*, „un adevărat portret cultural al Banatului".